

***Contextul politico-religios favorabil dezvoltării corale
în Țările Române în a doua jumătate a sec. al XIX-lea.
Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor/1876***

Stelian IONAȘCU*

Abstract: *Contextul politico-religios favorabil dezvoltării corale în Țările Române în a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor/1876. The present study intends to analyze only the correspondence found in the Bucharest Diocese Archive on year 1876, on the subject of church choirs, as even from a 100 page correspondence within a single year there are several conclusions to be drawn: - the goal of the collaboration between secular authorities and the Church was to officialise and even generalise choral singing in churches. The fact that the singers were from then on paid by the state, that they were trained at the Conservatoire and that the choirs were periodically under inspection from the Ministry makes it clear that the aforementioned objectives were both precise and constant; - the letters exchanged between the Metropolitan Bishop and the Ministry of Culture and Cults looked for solutions to personnel shift within the choirs, to the singers' service and Conservatoire classes attendance, to various petitions, complaints, examinations; the salary records offer a valuable information: from the (male) „duos, trios and quartets” of 1865 - 1866, in fact simply groups of the habitual singers who answer*

---

* Priest PhD, Assistant Professor, Faculty of Theology „Justinian Patriarhul”, Bucharest, Romania.

the priest's words, by 1876 the choir had moved to a kind of mixed status, as it included tenors, basses, and children as mezzo-sopranos and sopranos. This type of choir, using children's voices for the mezzo-soprano and soprano parts, lasted until 1895, when Gavriil Musicescu broke with the tradition of the Church Synod and introduced women in the choir.

Keywords: Ioan Cartu, Gavriil Musicescu, Metropolitan Bishop, Ministry of Culture and Cults, church choirs.

Începutul sec. al XIX-lea – mai exact anul 1836 – marchează apariția primului cor bisericesc din Țara Românească, alcătuit de Arhim. Visarion la Curtea Veche din București¹. Este vorba de un cor bărbătesc

---

¹ Referitor la preocupările muzicale avem relatări destul de sumare pentru sfârșitul sec. al XVIII-lea și începutul secolului următor. Consulul englez la București, Wilkinson, în lucrarea *Tableau historique, géographique et politique de la Moldavie et de la Walahie* (Paris 1821 p.123), afirmă că „boierii, nevând un gust bine format pentru muzică, nu o studiază niciodată și numai robii lor țigani se ocupă cu ea. Cu toate acestea, soțiile lor iubesc genul muzicii germane și mai multe dintre ele cântă la pian, dar în lipsă de perseverență ele nu ajung niciodată la un anumit grad de desăvârșire...” (Vezi Zeno Vancea, *Creația muzicală românească în secolele XIX – XX*, București, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1968, p. 24-25.) În Biserica Ortodoxă Română, în mod oficial, cântarea corală va fi introdusă pe la jumătatea secolului al XIX-lea și fenomenul în sine a fost văzut ca o încercare de a înlătura cântarea de strană, eminemamente vocală și monodică. Publicarea în M.O. nr.17 din 23 ianuarie 1865 a Decretului nr. 101 din 18 ianuarie 1865, semnat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, avea drept urmare instituirea unui sistem organizat de introducere a cântului coral în ceremonialul liturgic din întreaga țară. Numit inspector al corurilor, I. Cartu va înființa, coordona și verifica activitatea în domeniu. Acesta era trimis chiar la Mănăstirea Neamț să predea călugărilor muzica vocală în notație liniară (vezi mai pe larg, Gavriil Galinescu, *Cântarea bisericească*, Iași, Tipografia Alexandru Țerec, 1941, p.74 ș.u., și Gheorghe C. Ionescu, *Ioan Cartu – Omul și opera*, în „Studii de Muzicologie”, vol. XIX, București, Editura Muzicală, 1985, p. 237-261).

pe voci egale, format din militari (*Corul cântăreșilor Ștabului Oștirii*), care va da răspunsurile la Sfânta Liturghie după partituri în notație liniară, transcrise în limba română și adaptate de Arhim. Visarion, după diferiți autori ruși. Activitatea corală din Țările Române se va accentua mai cu seamă după 1859, când Domnitorul Al. I. Cuza își propune o „primă integrare europeană” prin eliminarea tuturor influențelor fanariote și orientarea spre curente culturale de proveniență occidentală. Din nefericire, a considerat între aceste „influențe” fanariote și muzica psaltică și va lua o seamă de măsuri care să ajute promovarea muzicii occidentale, atât în cultura laică, cât și în cultul Bisericii. Ca un preambul al temei noastre, amintim faptul că Ioan Cartu va fi delegat prin decret ministerial să predea încă din 1859, muzică bisericească notată pe portativ și să formeze coruri în mănăstirile: Neamț, Agapia și Văratec. Oricât de straniu ar părea astăzi, demersul temerar al neobositului pedagog și dirijor, a dat roade. De îndată ce primește această însărcinare, Cartu se stabilește în arhondaricul mănăstirii Neamț, iar în ziua de 10 noiembrie începe lecțiile de muzică vocală cu un număr

---

În fond, introducerea cântării corale în Biserica românească s-a datorat, în bună măsură, spiritului de „reformă de care a fost cuprinsă întreaga societate românească în secolul al XIX-lea, ca efect al Revoluției franceze din anul 1789”. (Drd. Nicu Moldoveanu, *Cântarea corală în Biserica Ortodoxă Română de la pătrunderea ei în cultul divin până la sfârșitul secolului al XIX-lea*, în „Studii Teologice,” XIX (1967), nr. 7-8, p. 504).

de 57 călugări². Pregătirile se desfășurau cu regularitate, monahii din cor, foarte sărguitori și buni cântăreți, erau instruiți în cunoașterea scris-titului partiturilor corale. Zelul profesorului și râvna elevilor au făcut ca progresele să fie rapide. Pentru prima dată în Moldova, la 6 ianuarie 1860, serviciul liturgic s-a oficiat cu răspunsurile date în limba română de un cor armonic, cântările fiind împrumutate și adaptate din creația de gen a compozitorilor ruși Bortneanski, Turcianinov, Davidov și alții. Câteva maici din mănăstirea Agapia și Vărațic, care se aflau prezente la slujba de la Neamț, se adresează Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice cu rugămintea înființării de coruri armonico-religioase și în chinoviile lor. Ministerul aprobă cererea, Ioan Cartu fiind numit, începând cu februarie 1860 profesor și organizator al corurilor bisericești și în aceste două mănăstiri. Activitatea corală din cele trei mănăstiri din Moldova va fi perturbată de conflictele apărute între Mitropolitul Moldovei, Sofronie Miclescu și autoritățile laice de la București. Neîmpăcându-se cu introducerea muzicii corale în biserică, hotărârea ministerială fiind luată fără consimțământul său, Sofronie Miclescu trimite stăreților celor trei mănăstiri un ofis, nr. 414 din 6

---

² Încercări de introducere a cântărilor armonice în biserică se mai făcuseră. În 1782, Arhimandritul Paisie Velickovschi, stareț al mănăstirii Neamțului, înființa pe lângă școala de psaltichie a chinoviei „o mare secție de cântări bisericești corale după sistemul liniar europeanesc, cu cuvinte însă în limba slavonă: pentru aceea, acel cor s-a numit corul rusesc de muzică vocală spre a se deosebi de secția cântărilor orientale”. Teodor Burada, cel care ne furnizează amănuntele, spune: „Dintre părinții călugări care erau mai bătrâni și care nvățase(ră) cântările corale rusești în Kiev și în alte părți ale Rusiei – mulți dintre coloniștii români duși în Rusia de Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei – serveau ca dascăli celor mai tineri în acest ram însemnat de cântări bisericești” (Gheorghe C. Ionescu, *Studii de muzicologie și bizantinologie*, București 1997, p. 167). Mai târziu, în 1844, ia ființă la Iași corul seminarului de la Socola, cu organizarea căruia a fost însărcinat serdarul Alexa Petrino, fost căpitan în armată, iar în 1853 cel al seminarului de la Huși. Erau niște inițiative locale cu caracter intern, neregularizate, așa cum fusese și încercarea de la Neamțu, în 1782.

aprilie 1860³. La 7 mai 1860, Mihail Kogălniceanu, președintele Consiliului de miniștri, se adresează Mitropolitului Sofronie, care se găsea încă în scaun, arătând „spiritul antinațional încuibat de la o vreme la Neamțul”, mai cu seamă de la alegerea starețului Gherasim încoace, precum și atitudinea acestuia față de hotărârile guvernului, cerând „grabnica suspendare a starețului, darea lui în judecată și alegerea altui stareț”. Neputându-se împotrivi, Mitropolitul semnează ordinul nr. 896 din 27 iunie 1860 prin care „cuviosul stareț al sfintelor mănăstiri Neamțul și Secul este suspendat de la însărcinarea sa și înlocuit provizoriu prin cuvioșia sa duhovnicul Isihie, egumenul mănăstirii Secul”. În felul acesta ia sfârșit apriga dispută în legătură cu introducerea în Biserică a muzicii vocale, armonico-religioase. Monahii și monahiile nu mai aveau însă aceeași pasiune și nici același interes ca înainte „fiind înspăimântați de cartea de blestem a Mitropolitului Țarei,

---

³ Radu Rosetti, *Conflictul dintre Guvernul Moldovei și Mănăstirea Neamțului*, Analele Academiei Române, Seria II-a, tom. 32, p.939: „Luându-se știință că Departamentul averilor clerului a rânduit la acea Monastire un profesor care să dea lecții de muzică vocală, și fiindcă o asemenea măsură este împotriva sfintelor așezămături și hotare ce s-au așezat spre paza predaniilor vechi bisericești; de aceea puneam sub neblagoslovenie și oprim de a se împărtași cu Dumnezeștile Taine pe oricine dintre părinții sobornici sau dintre petrecătorii în acel sobor ar cuteza a se ademeni la o așa nouă cântare, necunoscută de sfintele predanii și canoane, și fără de știrea și încuviințarea noastră”. Trimiterea acestei „cărți de blestem precuciviosului Arhimandrit Kir Gherasim, starețul Monastirii Neamțului și Secul, cuvioșiei sale Monahia Tavefta, stanța Monastirii Agapia, precum și cuvioșiei sale Monahia Eufrosina Lazu, stanța Monastirii Văraticeul”, era mai degrabă un moment de explozie în atitudinea Mitropolitului, antipatia acestuia față de Domn și față de guvernul său fiind mai veche. Mitropolitul Sofronie se împotrivise totdeauna încercărilor de secularizare, și dăduse chiar un ofis prin care erau „puși sub neblagoslovenie acei clerici care au primit de la guvern însărcinarea de a face parte din comisiunea pentru luarea bunurilor mănăstirești”. Cauza principală a neînțelegerilor apărute între Biserică și conducerea laică a fost promulgarea de către domnitor a legilor de secularizare a averilor mănăstirești.

mulți din ei cerând să li se citească mai întâi molifta de dezlegare, nefiind a se scoate din sufletele fricoase efectele ce produsese citatele cărții”. În mănăstirile Agapia și Văratec, maicile din cor participă la studiu numai în urma promisiunilor făcute că li se vor îmbunătăți salariile, absentând, totuși, destul de des și în număr destul de mare, pentru ca „în vara anului 1862, sub cuvânt că nu li s-au îmbunătățit salariile făgăduite”, să părăsească definitiv cursurile. Lipsit de acestea, Ioan Cartu, deși cu salariu redus, își continuă activitatea didactică „la clasele copilițelor din școlile primare ale acestor mănăstiri” cu rezultate apreciate de comisia examinatoare pentru anul școlar 1862-1863.

Cu toate greutățile pe care le-a întâmpinat în Moldova, I. Cartu dobândise aici o experiență profesională pe care o va utiliza în activitatea didactică ce peste puțin timp o va începe la București, unde va funcționa ca profesor la cea mai înaltă școală de artă „Conservatorul de muzică și Artă Dramatică”⁴. La Conservator se pun bazele organizării oficiale a corurilor din bisericile bucureștene. În 1865 I. Cartu prelua ștafeta de la Arhimandritul Visarion care înființase în 1836 primul cor armonic. În cadrul Conservatorului se formase o catedră specială de cor, plătită de Ministerul Cultelor, unde aveau obligația să participe toți cântăreții, canonarii și paraclisierii bisericilor. Se alcătuiau grupuri corale (duete, terțete și cvartete) precum și un cor ceremonial aparte, pregătit de Arhimandritul Visarion⁵. Micile coruri liturgice nu s-au putut organiza cu ușurință. Era nevoie de pregătirea teoretică (solfegiu, asamblu coral, pregătirea repertoriului) apoi măsurile, oarecum forțate

---

⁴ În toamna anului 1864, prin regulamentul publicat în *Monitorul oficial* nr. 227 din 10 octombrie, același an, se înființează primul institut superior de muzică în țara noastră, Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică, cu două școli, la București și la Iași. Domn al Țării Românești era Alexandru Ioan Cuza, de numele căruia se leagă atâtea mari împliniri sociale și culturale în principatele române, ministrul Instrucțiunii Publice, Justiției și Cultelor fiind Nicolae Crețulescu iar adjunct al acestuia, secretar general, V. A. Urechia. Regulamentul de funcționare avea în vedere „formarea de artiști în muzica bisericească, instrumentală și vocală, și în arta dramatică, cât și de a lucra în toate mijloacele la întinderea și îmbunătățirea gustului muzical în țară”.

⁵ *Monitorul Oficial*, nr. 108 din 19/31 mai 1866, p.480.

nu permiteau o frecvență suficientă la cursuri, apărând și o seamă de neînțelegeri între simpatizanții muzicii armonice și cei ai muzicii orientale⁶. După aproape 10 ani, în 1876 avem prima corespondență oficială între Ministerul cultelor și Mitropolie care reliefează activitatea corurilor din bisericile bucureștene.

Primul document din Dosarul 7833/1876 vine din partea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice la data de 16 iunie 1876 cu numărul 5569 și este adresat de Ministrul Cultelor, Gheorghe Chițu, către Mitropolitul Ungro-Vlahiei, Înalt Prea Sfințitul D. D. Calinic Miculescu.

Aici sunt menționate atât „Bisericile din București întreținute de stat”, cât și dirijorii corurilor din fiecare Biserică (**Biserica Sfântul Gheorghe Nou** – Domnul Nicolae Bănulescu, **Biserica Radu-Vodă** – Domnul G. Racotă, **Biserica Mihai-Vodă** – Domnul Mihail Popescu, **Biserica Curtea Veche** – Domnul Alexandru Luca, **Biserica Sărindari** – Domnul Ion Bunescu și **Biserica Sfânta Ecaterina** – Domnul George Ionescu): „În bugetele bisericilor din București întreținute de stat, și anume: Sântu George nou, Radu-Vodă, Mihai-Vodă, Curtea-veche, Sărindaru și Sânta Ecaterina, este asigurată câte o sumă de șase mii $N= 6000$ lei pre an fie căreia biserică, ca diurnă pentru cântăreți și choru vocal”.

În document, ministrul se plânge Mitropolitului pentru faptul ca sumele de bani nu sunt administrate corespunzător pentru întreținerea corurilor din cele șase Biserici iar numărul membrilor din cor se schimbă de la o lună la alta, acest lucru fiind vizibil pe statele de plată cu sume de bani diferite, dându-se ca exemplu Biserica Curtea Veche, al cărei dirijor a primit în luna ianuarie o sumă de 80 lei, în luna februarie 120 lei, în luna martie 106 lei, în luna aprilie 121 lei și în luna mai 130 lei.

În continuare, Ministrul îl roagă pe Mitropolit să ia măsurile necesare pentru a stopa aceste neregularități iar corurile

---

⁶ Ion Popescu Pasărea, *Muzica bisericească*, în „Muzica românească de azi”, București, 1939, p.600.

„să fie sub o deaproape priveghere a sântei Mitropolii”. Drept urmare, același ministru propune o serie de reguli sau „dispozițiuni” menite să stopeze aceste nereguli: *„Subsemnatul ne mai putând tolera această neregularitate și în dorința ce are ca chorurile vocale de pre la citatele biserici să fie compuse în mod de a corespunde cu deplinătate la scopul pentru care statul le întreține din budgetul său, - are onóre a vă ruga Înalt Prea Sântite să bine voiți a lua dispozițiunile ce le veți crede mai cuvenite pentru ca aceste choruri să fie sub o deaproape priveghere a sântei Mitropolie”*.

În primul rând, numărul de persoane care alcătuiesc fiecare cor să fie constant, bineînțeles în limita sumei administrată de la bugetul de stat, apoi trebuie să se hotărască diurna care se va plăti pentru totdeauna la fiecare corist în funcție de rolul său, iar corul va fi sub atenta supraveghere a Mitropoliei și se va urmări ca nici un membru coral să nu lipsească și să nu se sustragă de la datoriile lui, iar înlocuirea sa se va face numai cu aprobarea Sfintei Mitropolii.

Statele de plată pentru fiecare lună prin care se plătesc diurnele coriștilor vor fi vizate și de o persoană însărcinată de Mitropolit pentru o mai bună administrare a sumelor de bani: *„Statele de la finele fie cărei luni se presintă ministeriului, după care trebuie să se plătească diurnele choriștilor, să fie vizate și de către persoana ce o veți însărcina Înalt Prea Sântia Voastră cu privigherea choriștilor în chestiune”*. Spre finalul documentului, ministrul în cauză îl roagă expres pe Mitropolit să comunice ministerului măsurile pe care le crede de cuviință a fi luate pentru o mai bună gestiune a sumelor alocate: *„Dispozițiunile ce veți bine-voi a lua după mijlocirea de față, vă rog să le faceți cunoscute și Ministerului pentru a putea fi observate la plata banilor”*. Ultimele rânduri din această cerere fac referire la supunerea și respectul care se impun oficial în astfel de cazuri: *„Primiți vă rog, Înalt Prea Sfințite Stăpâne, încredințările mele de înaltă stimă și profund respect”* [semnătura indescifrabilă a ministrului] (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/16.06.1876/filele 98-98v., 127**).

Următorul document este adresat tot Mitropolitului Ungro-Vlahiei și vine de la Biserica Curtea Veche din Capitală, cu numărul 13 din data de 1 iulie 1876. Aici se descrie foarte clar situația corului aflat „într-o mare decadență din cauza Domnului Alexandru Luca, dirijorul acestui cor pe motivul că, atât D-lui cât și oamenii D-sale prin marele strigăte alarmante ce le întrebuițează fac ca oamenii care vin la această Biserică, pentru a-și îndeplini cele primite și cele ordonate de Religiuine să părăsească acest locaș al smereniei și al purității.

Aceste strigăte au făcut pe mai mulți Domni particulari de a mi se adresa personal, înfruntându-mi în privința corului, și toții de o dată dicându[mi]că, ca curatoru ce sunt trebuie să iau oareși cari măsuri de a evita , ca pe viitor să nu se mai întâmple astfel de reproșuri: unulu din acești domni este onorabilul Domn Buzianu”.

Se continuă aceeași idee: „*Neessactitatea pe care o are Domnul Dirigioru și totu de o dată ne buna voință de a veni la Biserică pentru a-și îndeplini cele ordonate de Onor Minister, au făcut iară pe oameni particulari de a mi adresa afronturi; prin urmare cred de cuviință Înal Prea Sânte Stăpâne, de a se arăta unele din zilele de absentare pe care le-a făcut D-lu Derigior” și sunt enumerate zilele în care dirijorul a lipsit și nu și-a făcut datoria sa față de Biserică, provocând nemulțumirea atât a preotului paroh cât și a credincioșilor care veneau la biserică [semnătura indescifrabilă Sp. Bădescu] (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/1.07.1876/fila 99**).*

România 1 Jul. 86 A. 1886
Disciplină Curtea Veche din
Capitala 99
nr. 13.

Unalt. Sua Sântit. Săpăm

Corului acestui Căminatului numitului, Curtea Veche, se
afliu' n' o mare decadență din cauza Dnii Alexandru Luca
Parizonului acestui coru, pe motivul cămă, atât Dnii cat și omni
Dnii prin marele străguri aluzate ce le intrău înțel, faci ca omni
care nu, în acestă Curtea, pentru a se îndeplini cetele frământate și cetele
ordonate de Religioze, să părăsescă acestă locaș alți omni și alți
puritate.

Deci străguri nu facut pe mai mult, Dnii parizonari de amici
adresa personalu, înfăptuindu-i în privința Corului, și totu de o dată
disciplinări ca, ca Curatarii ce sunt pălău și ca curi care mormoni de
a coru, ca pe altora să nu se mai întâmpile acț. felu de refuzari: unu
din acesti Dnii este Onor. Dnii. Bogdanu.

Pe exactitatea pe care o are Dnii Parizonari și totu de o dată ne buna
voință de a veni la Disciplina pentru a se îndeplini cetele ordonate de Onor
Minister, au făcut iarăși pe omni parizonari de amici adresa afonului,
prin umare ord de amănunțu Unalt. Sua Sântit. Săpăm, de a v' arăta
mule din dilete de abscentari pe care le a făcut Dnii Parizonari, aceste sunt
umărtoare: 1) Vexarea și priveșterea Hramului, unde pălău satisfactiuna
publicului a voit a cantat un Dnii pe care Dnii Cameraru, nu a voit al
lăsa pentru căva și exprime dorința, fiind că Dnii Cantăreleu cu puține
momente mai înainte fusese prin locuile unde se căpăto fricarea!

2) la acatostul cetei mare 3) la totu priveșterile din săptămăna p'ate
miloru, afara de Vinu 4) la a doia invocari 5) Lume după p'ogăria
Districulu Sânt 6) la născocă Sântulu Onor. bogătoru cel.

Deci sunt dar, Unalt. Sua Sântit. Săpăm, mule din dilete de
abscentari pe care nu le pot aminti, ce le au făcut, Dnii Parizonari, și prin
umare cred ca Onor. Minister nu da bani în cont, și pentru un p'ogor
ore care, fiind că acestă este de vinu lui.

Am Unalt. Sua Sântit. Săpăm, fiind că s' o'rit exclamatiuna
parizonaru în curtea Dnii Parizonari cat și a omni care forme corul, lamie

Unalt. Sua Sântitului Arhiepiscop și Mitropolit al M.
gro-Măscii și Primal al Romănei D. D. Calinic Mitropolit

După cum se exprimă în cererea de mai sus, Pr. Bădescu
anexează petiția dirijorului Alexandru Luca adresată ministrului.
Dirijorul de la Curtea Veche reclamă imixtiunea preotului în
problemele de personal ale corului ("...a-mi impune d'a angagia
pe cine place bun sau rău") și că pune „piedici în răspândirea

banilor” Reclamația este considerată de preotul bisericii o calomnie, motiv pentru care s-a și adresat Mitropolitului (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/2.07.1876/fila 101**).

La sesizarea ministrului privind organizarea corurilor din unele biserici din București, răspunde Mitropolitul prin documentul nr. 1565 din 5 iulie 1876: „În urma adresei D-Voastre cu No. 5569, chibzuindu-Ne asupra modului cum ar fi mai bine a se organiza chorurile și consultând asupra acestor funcții și pe Domnul Wachmann, Director al Conservatoriului...”.

Mai departe sunt enumerate măsurile luate de Mitropolit pentru o mai bună desfășurare a activității corale la bisericile menționate:

a) Fiecare cor va fi condus de un singur dirijor cu un salariu fix, iar în cor se vor afla cinci coriști mari selectați de dirijor și 18 copii din care 3 soliști, 12 coriști și 3 coriști de rezervă, precum și un anumit număr de copii începători pentru a fi înlocuitorii coriștilor în cazurile de strictă necesitate: „În fie care coru va fi un dirijoru cu diurnal de 150, cinci choriști mari între cari se va împărți suma de lei 230, după cum îi va angaja dirijoru respective, iară cu restul sumei adică lei 120 se vor angaja 18 copii, adica 3 soliști, 12 choriști și încă 3 choriști în rezervă, sau în locul acestora un număr de copii incultți pentru a se exersa, spre a înlocui la trebuință pe choriști”;

b) Verificarea asupra bunei funcționări a corului se va face de către o comisie compusă din Eclesiarhul Mitropoliei și dirijorul corului Bisericii Catedrale: „Inspecțiunea asupra chorurilor se va face de o comisiune compusă: de Părintele Eclesiarh al Mitropoliei, care va contrasemna și statele, și Domnul Dirijor al corului Bisericeii Cathedrale și de îngrijitorii Bisericeilor respective”;

c) „Dirijorii să nu fie obligați a fi și cântăreți”. Această frază se continuă cu două rânduri care sunt tăiate: „căci ar fi cu nedreptate ca să aibă aceeași leafă aceia care sunt și cântăreți cu aceia care au și această sarcină”, în contextual în care dirijorul corului avea o diurnă mai mare decât restul cântăreților;

d) Este precizată obligația cântăreților de a cunoaște și de a-și însuși muzica vocală acolo unde se află biserici unde cântă corul, pentru a se mări numărul de membri al respectivului cor: *„Cântăreții cari se află în Bisericile unde sunt choruri sunt obligați a ști și musica vocală, pentru ca să poată lua parte și la choru”;*

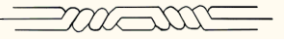
e) Orice schimbare în structura corului trebuie să fie anunțată mai întâi la Mitropolie și ulterior aprobată: *„Nici o numire sau schimbare nu se va putea face fără aprobarea Noastră”.*

Observăm în continuare că acestea sunt regulile pe care le-a găsit mai potrivite Mitropolitul Ungro-Vlahiei fără a avea la dispoziție nici un fel de regulament cu privire la organizarea și funcționarea corurilor bisericesti: *„Acestea sunt, Domnule Ministru, ce am crezut de cuviință a le stabili în privința choururilor până la facerea unui regulament”.*

Însă, Mitropolitul mai vine cu o rugăminte, pentru mai buna funcționare a corurilor și anume, directorii de școli primare din subordinea Ministrului să-i supravegheze atent pe elevii care cântă în coruri, ca aceștia să nu lipsească niciodată, iar în cazul în care vor să plece sau să demisioneze, să fie obligați să anunțe dirijorul corului cu cel puțin 15 zile înainte: *„...rugâmu însă și pe D-Voastre ca să binevioți a da ordine către Domnii institutori ai școlilor primare, a supraveghia asupra elevilor angajați în choruri, ca să împlinescă datorile lor cu exactitate, impunându-le datoria de a nu lipsi nici o dată și a nu demisiona de la choru înainte de a încuviința pe Dirijoru respectivu cel puțin cu 15 zile mai înainte”.*

De asemenea, Domnii institutori vor fi anunțați tot timpul cu privire la modificările dintr-un anumit cor de către dirijorul corului respectiv: *„Domnii Dirijori vor îngriji totdeauna a înștiința pe Domnii institutori respective despre elevii ce vor angaja”.*

Ultima rugăminte a Mitropolitului se referă la repetițiile pe care trebuie să le facă fiecare cor; acestea vor fi susținute în cea mai apropiată școală de cor, pentru a se evita deplasările lungi

făcute de membrii corului și, de asemenea, va trebui alocată o sumă de bani pentru încălzirea și iluminatul sălilor respective de clasă: „*Asemenea Vă rugăm, Domnule Ministru, să bine-voiți a da voie ca în școala cea mai apropiată de fie-care chor, Domnii Dirijori să poată face repetițiunile necesare, mai rugăm a prevedea o mică sumă pentru încălzirea și iluminarea saelor*”.

Putem observa că, Mitropolitul impune o serie de reguli menite de a crea o anumită ordine în structura corurilor, cum ar fi numărul fix de membri în cor precum și sumele fixe de bani alocate de la bugetul de stat, obligația cântăreților de a cunoaște muzica vocală sau orice schimbare privind demisia, schimbarea și venirea unui nou membru în cor, care va fi anunțată și aprobată direct de Mitropolie, dar și administrarea eficientă a banilor cheltuiți pentru susținerea corurilor, problemă pe care Ministrul Cultelor a punctat-o și a propus rezolvarea ei (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/5.07.1876/fila 103-103v.**).

Documentul cu numărul 1577, din data de 6 iulie 1876, este adresat Părinților îngrijitori ai bisericilor Sfântu Gheorghe Nou, Radu-Vodă Mihai-Vodă, Curtea Veche, Sărindari și Sfânta Ecaterina, iar expeditorul este îngrijitorul Bisericii Sfântu Gheorghe Nou.

Acest document nu conține altceva, decât aceleași reglementări de mai dinainte, adică sunt aceleași condiții ca în documentul numărul 1565 din data de 5 iulie 1876, care vor trebui să fie cunoscute și de către dirijorii bisericilor menționate anterior pentru simplul fapt că sunt plătite din bugetul de stat: „*Ți se face cunoscut că în urma adresei D-lui Ministru de Culte cu No. 5569 din 16 iunie 1876 prin care chorurile ce sunt în bisericile întreținute de stat se pun sub privegherea Noastră, Noi am decis următoarele*”.

Mai departe sunt enumerate măsurile impuse de Mitropolitul Ungro-Vlahiei în aceeași ordine de mai sus:

1) Numărul fix de membri ai corului respectiv, structura corului precum și salariile fiecăruia dintre ei: „*În fie care choru*

va fi un dirijoru cu diurnal de 150, cinci choriști mari între cari se va împărți suma de lei 230, după cum îi va angaja dirijoru respective, iară cu restul sumei adică lei 120 se vor angaja 18 copii, adică 3 soliști, 12 choriști și încă 3 choriști în rezervă, sau în locul acestora un număr de copii incuși pentru a se exersa, spre a înlocui la trebuință pe choriști”;

2) Verificarea corurilor și alcătuirea comisiei care va funcționa: *”Inspectiunea asupra chorurilor se va face de o comisiune compusă: de Părintele Ecclesiarh al Mitropoliei, care va contrasemna și statele, și Domnul Dirijor al chorului Bisericei Cathedrale și de îngrijitorii Bisericeilor respective”;*

3) *„Dirijorii să nu fie obligați a fi și cântăreți”;*

4) Obligația cântăreților de a cunoște muzica corală, în scopul de a fi membri ai corului din biserica fiecăruia: *„Cântăreții cari se află în Bisericele unde sunt choruri sunt obligați a ști și musica vocală, pentru ca să poată lua parte și la chor”;*

5) *„Nici o numire sau schimbare nu se va putea face fără aprobarea Noastră”;*

6) Penultimul punct din acest document îl reprezintă o măsură prin care dirijorii sunt obligați să țină evidența elevilor care vor fi angajați sau vor dori să părăsească corul, iar aceste informații se vor comunica de către *„domnii dirigenți la domnii institutori”*, iar cei care vor vrea să-și dea demisia, o vor face anunțând acest lucru cu cel puțin 15 zile înainte;

7) Ultimul punct face referire la statele de plată care vor fi aceleași ca și până acum, cu singura deosebire că, ele vor fi verificate și aprobate și de Ecclesiarhul Mitropoliei: *„La statele se va urma tot așa precum a fost și până acum, cu deosebirea că, acele state în viitor vor fi contrasemnate și de Părintele Ecclesiarh al Mitropoliei”*.

În continuare sunt trecute următoarele numere în ordine crescătoare. Observăm faptul că, acest document poartă numărul 1577, iar mai jos sunt trecute următoarele numere, în dreptul fiecăruia fiind menționate cele cinci biserici *„întreținute de stat”* precum și îngrijitorii fiecăreia:

1578   Îngrijitor Biserica Radu Vodă

1579 Sărindari
 1580 Curtea Veche
 1581 Sfânta Ecaterina
 1582 Mihaiu Vodă
**(Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor,
 dosar nr.7833/6.07.1876/fila 104-104v.)**

Documentul cu numărul 1690 din data de 9 iulie 1876 este o cerere adresată de un tenor al corului Bisericii Mihai-Vodă prin care acesta solicită să rămână în continuare în cadrul corului, deși dirijorul dorește să-l dea afară.

În partea de sus este rezoluția dată la această cerere: *„Nefiind Domnul Wachmann, Director al Conservatorului, Domnul Dirijor al Corului Cathedraliei va fi invitat a examina pe reclamantul, dacă posedă capacitatea cerută pentru postul ce ocupă, și negăsindu-se capabil se va aproba departarea sa, iar altfel va rămâne în locul ce-l ocupă, nefiind altă cauză în justificare”*.

Cererea cuprinde următoarele: tenorul afirmă vechimea și experiența sa de muncă, prezentând și dovezi în aceste sens și subliniază ordinul dat de Mitropolitul Ungro-Vlahiei, ca fiecare cor să-și mențină numărul actual de membri, ca urmare a deficitului de personal cu care se confruntau bisericile respective: *„Subsemnatul sunt Tenor în corul Bisericii Mihaiu Vodă încă de la 1868, până în prezent, după cum se atestă din certificatul aci alăturat, dat din partea Onor Ministeru - al Cultelor și Instrucțiunii Publice; la 2 iulie curent dupe – ordin ne-am prezentat la Înalt Prea Sântia Voastră, când ați dat ordin ca toate persoanele presinte să nu se escludă din chor”*.

În continuare este prezentată decizia dirijorului de a-l exclude pe tenor din corul bisericii, decizie care contravine ordinului lansat de Mitropolit, iar el consideră aceasta o nedreptate, căci își face datoria așa cum se cuvine și prin urmare nu merită să fie dat afară: *„... acum însă Domnul Dirijor mi-a zis ca să mă retrag, căci D-sa nu mai este dispus a mă primi în chor*

și a mă trece în stat. Această dispozițiune luată de dirijor este injustă, căci se calcă ordinele Înalt Prea Sânteții Voastre, care zice de a se menține toți câți s-a prezentat, și numai când nu vor îndeplini datoriile lor atunci să fie scoși”.

Ultimul pasaj conține rugămintea tenorului în cauză, de a fi recunoscut de dirijor prin intermediu îngrijitorului Bisericii, deoarece să fie dat afară din cor fără nici un motiv este un abuz: *„Dar Vă rog cu mult respect Înalt Prea Sântețe să binevoiți a da ordin Îng. (Îngrijitorului) Bisericii Mihaiu-Vodă a ordona dirijorului de a mă recunoaște și trece în ștat, căci este injust a fi esclus fără nici un motiv, ceea ce nici Înalt Prea Sânteția Voastră nu permiteți”.* În partea dreaptă, jos, avem și semnătura tenorului, indescifrabil, M. Ștefănescu (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/9.07.1876/fila 104-104v.**).

Următorul document important este statul de plată al personalului Bisericii Mihai Vodă din București pe luna iunie. Sunt enumerate numele și prenumele fiecărui membru al corului, postul pe care îl ocupă fiecare, iar în dreptul lor și suma de lei care trebuie plătită. Considerăm că, statul de plată de la Biserica Mihai Vodă reprezintă un „model” pentru componența unui cor „mixt” în a doua jumătate a sec. al XVII-lea: un dirijor prim, un dirijor secund, doi bași, doi tenori, patru alto și treisprezece soprani. În stat, la alto și soprani, apar nume masculine, din care deducem că, vocile selectate pentru aceste doua partide sunt formate cu copii, dat fiind faptul că femeile trebuiau „să tacă” in biserică.

106

Statia

personalitatii Bisericii Mihail Vodă din București.
pe luna Iunie

Nr.	Numele și prenumele	Număritca pro- unitar.	Suma de plăți	
			Lei	B.
1.	Pietre Popa Predescu Lăbăș	Sorgișilor	85	.
2.	" " Năda Dobroscu	Dădăle	85	.
3.	" " Barbu Nicolăscu	Idem	42	50
4.	Dăscăluș Sorin Mihailăscu	Idem	46	50
5.	Petrache Alăscu	Idem	29	75
Corul				
6.	M. Popescu	cantor c. t. Găjița	150	.
7.	Angela Demădărescu	Idem c. t.	70	.
8.	Stefan Demădărescu	Idem	50	.
9.	Demădărescu	Idem	40	.
10.	Sorin Tăpălan	Idem	50	.
11.	M. Stănescu	Idem	33	.
12.	Nicolescu	Idem	11	.
13.	Leonida Georgescu	Idem	5	.
14.	Sorin Lăbăș	Idem	5	.
15.	Const. Popescu	Idem	5	.
16.	Constantin Popescu	Idem	13	.
17.	George Demădărescu	Idem	10	.
18.	Demădărescu	Idem	8	.
19.	Alexandru Popescu	Idem	7	.
20.	George Lăbăș	Idem	6	.
21.	Alexandru Georgescu	Idem	6	.
22.	Stefan Anghel	Idem	6	.
23.	Nicolescu	Idem	5	.
24.	Stefan Calugăreanu	Idem	4	.
25.	Constantin Nămbăscu	Idem	4	.
26.	Leonida Georgescu	Idem	4	.
27.	Kristina Demădărescu	Idem	4	.
28.	Sorin Lăbăș	Idem	4	.

Denum. Conformitat.

(Semnat) Paronib. P. P. Săchălaru.

Certificatul anexat cu numărul 6349 din data de 8 iulie 1876, vine din partea Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice prin care se atestă faptul că, tenorul mai sus menționat în documentul cu numărul 1690 din data de 9 iulie 1876, a participat neîntrerupt la activitățile corului Bisericii Mihail Vodă din București încă de la înființarea lui, adică de la data de 1 iunie 1868.

Vorbim aici de afirmațiile tenorului în cererea sa mai sus menționată: „*Subsemnatul sunt Tenor in corul Bisericii Mihaiu Vodă încă de la 1868, până în prezent, după cum se atestă din certificatul aci alăturat, dat din partea Onor Ministeru-al Cultelor și Instrucțiunii Publice; la 2 iulie curent dupe – ordin ne-am prezentat la Înalt Prea Sânția Voastră, când ați dat ordin ca toate persoanele presinte să nu se escludă din chor*”.

Aici se confirmă spusele tenorului: „*În vederea D-lui M.Ștefanu, registrată la No. 14997 din 15 septembrie anul trecut, Ministeriul certifică că numitul a funcționat ne interrupt de la înființarea corului 1 iunie 1868, și până în prezent ca Prim Tenor în corul vocal de la biserica Mihaiu-Vodă din Capitală*”. Mai jos, găsim semnătura ministrului, D. Ghidionescu (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/8.07.1876/fila 107**).

Documentul cu numărul 1642 din data de 12 iulie 1876 vine din partea Arhiepiscopului și Mitropolitului Ungro-Vlahiei, Calinic, și este adresat Domnului Dirijor al corului Bisericii Catedrale. Aceste măsuri sunt cele discutate și propuse de Mitropolit în documentele anterioare, adică acela cu numărul 1565 din data de 5 iulie 1876, din partea Mitropolitului Ungro-Vlahiei, și acela cu numărul 1577 din data de 6 iulie 1876, care este adresat Părinților îngrijitori ai bisericilor Sfântu Gheorghe Nou, Radu-Vodă Mihai-Vodă, Curtea Veche, Sărindari și Sfânta Ecaterina. Mai jos avem semnătura Mitropolitului Calinic. [indescifrabil] (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/8.07.1876/fila 109-109v.**).

Următorul document poartă numărul 1668 din data de 14 iulie 1876 și este adresat Domnului Athanasie Verzeanu, Dirijorul Corului Ceremonial al Catedralei Sfintei Mitropolii.

Acesta reprezintă un model pentru următoarele state de plată, modificate de acum încolo, în care se precizează să fie urmat și să se respecte cu exactitate, iar dirijorul să se limiteze la sumele pentru fiecare persoană din corul respectiv: „*Ți se trimite alăturatul model de stat, cu îndatorire ca în viitor formarea statelor corului ce dirijezi să fie ad literam mărghinindu-te în sumele destinate pentru fiecare persoană*” (**Arhiva**

Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/8.07.1876/fila 110-111).

Stat *M*

Personalului Chorusului Ceremonial al Mitropoliei Catedralei Din Bucuresti. -

28 Copii Soprani și alții: Dintre care patru Solisti. —	<i>Lit. B.</i> 200 66
1 Tenori Solisti	70 "
1 Tenori :	40 "
1 Tenori, copiat de note și pentagon al Copii: Cora Soprani și Alții	50
1 Contratenor Solist	50 "
1 Bariton	40 "
1 Bassi și sub-diriginte	85 "
1 Bassi Solist	80 "
1 Bass	60 "
1 Diriginte și Instructori	1.90 "
	866 66

Următorul document poartă numărul 1731 din data de 16 iulie 1876 și este adresat Mitropolitului de Alexandru Luca, dirigințele corului bisericii Curtea Veche din București.

În primele rânduri, acesta își exprimă nemulțumirea față de atitudinea domnului Verzeanu, afirmând că, are destulă experiență în ceea ce privește activitatea unui cor; de mic copil a participat la corul condus de arhimandritul Visarion, de 12 ani este dirigințele de cor și în acest interval de timp nu a avut nici o

plângere din partea nimănu. Însă, acum, numitul domn Verzeanu, în loc să ajute dirijorii pentru a susține corurile, el, dimpotrivă, îi descurajează cu amenințări, susținând că are putere de decizie asupra tuturor corurilor, putere dată de Însuși Mitropolitul Ungro-Vlahiei. La aceste presiuni și față de atitudinea domnului Verzeanu, Alexandru Luca este nevoit să explice lucrurile în amănunt, pentru a clarifica situația nefavorabilă și pentru a nu-și pierde postul de dirijor: „*Înalt Prea Sfințite Stăpâne, silitu de pozițiunea în care mă aflu vis-a-vis de D-l Verzeanu, și să vedeți purtarea sa, cu genunchi plecate iau curagiul a vă detalia*”.

Aici aflăm că, domnul Verzeanu s-a uitat peste statele de plată ale corului, luate fără voie de la dirijor. Mai mult decât atât, a amenințat că va examina progresul corurilor, iar la acel cor care nu-i va fi pe plac, dirijorul va fi destituit; apoi se adresează personal lui Alexandru Luca, zicându-i că nu va mai dirija corul bisericii: „*În ziua de 28 junie după terminarea repetițiunei himnului la Academie, cerîndu D-lui Verzeanu ami înapoia niște state alle personalului Corului dirigiatu de mine, pe care le luase fără voe de la dirigiuru M. Popescu, numitul, pentru nici un motiv îmi răspunde forte necuviinciosu, între care, în fața dirigiorilor și a Coriștilor, a pronunțatu acestea că dorința D-sale este ca toate Corurile sa vie în prezența Înalt Prea Sfinției Voastre a arăta progresul lor, și care nu-i va plăcea D-lui îndată va depărta pe diriginte-și mie personalul zicându-mi ”am să te destitui” în parte adresîndu-se către o persoană întrebându-l dacă primește locul meu până în prezentu știu că numitul nu este în pozițiunea care e presantă mie și la toți*”.

În continuare, Mitropolitul este rugat să-l pună pe respectivul domn Verzeanu în rândurile diriginților de cor, fără prerogative de despot, deși este dirijor la Catedrala Mitropolitană, pentru a se obișnui cu această muncă și a-l convinge că Alexandru Luca are destulă experiență și destulă învățatură pentru a conduce un cor și că, nici pe departe, nu merită să fie destituit din funcția pe care o deține în momentul de față: „*Înalt Prea Sfințite Stăpâne! În interesul progresului și al armoniei ce credu că va domni între Coriști și dirigiori, cu smernie, iau curagiul a vă ruga, dacă*

credeți că toate Corurile trebuiesc conduse de o persoană, binevoii a pune și pe D-l Verzeanu în rândurile celorlalți diriginți, numitul are mai multă necesitate de cântatu, primindu bani mai mulți”.

Nu este corect să dai afară un dirijor cu atâta experiență doar pentru motivul că nu-l plăci ca om, de aceea Alexandru Luca propune Mitropolitului această măsură, pentru ca domnul Verzeanu să cunoască ce înseamnă munca de dirijor al unui cor parohial: *„Bazân[dumă] în părinteasca Înalt Prea Sfinției Voastre îngrijire, mă face să credu, că văzându drumul ce și-a luat D-l Verzeanu veți ordona ca și numitul să stea în rândul celorlalți diriginți, nu cu o așa ușurință se va destitui un vechiu dirigior, pentru motivul că nu-i place D-lui Verzeanu; Când D-sa era diletantu de muzică, sub semnatul eram totu în pozițiunea în care mă găsescu astăzi”* (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/16.07.1876/fila 112-113**).

Documentul adresat Mitropolitului Ungro-Vlahiei din partea Corului vocal al Bisericii Radu-Vodă din București, având numărul 2007 din data de 21 august 1876, specifică faptul că, în corul bisericii mai sus menționate, rămăseseră două posturi libere. Primul corist plecase fără să anunțe pe cineva, pentru un loc de muncă din satul său, dirigințele corului negăsind un înlocuitor, iar al doilea își prelungea concediul său cu cincisprezece zile și, de asemenea, nici el nu-l anunțase pe dirigințe.

Acum, dirigințele corului se vede nevoit să-i înlocuiască cu alți oameni și pentru aceasta, trimite în scris o cerere în scopul aprobării ei de către Mitropolitul primat al României: *„Revenind două locuri vacante în Corul vocal al acestei Sfinte Biserici, unul prin părăsirea postului fără a mă preveni, ca să-mi gălesc un înlocuitor, anume I. Iordăchescu care s-a făcut percepitor în satul său. Iar cel alt prin neglijență, anume D-l B. Isbășescu care a întârziat, cu cinci spre zece zile peste concediul acordat, și fără să-și motiveze absența, din care cauză m-am văzut silit a substitui numitele locuri, pentru ca să nu sufere serviciul. În locul D-lui B.*

Isbănescu pe D-nul Angel Ștefănescu și în locul D-lui I. Iordăchescu pe D-nu M. Avramescu”.

Următoarea pagină conține faptul că, dirigintele e sigur de competența lor și rugămintea către Mitropolit de a aproba această cerere: „*Cari fiind satisfăcători rolurilor pentru care sunt chemați...prin care rugându-vă să binevoiți a-i recunoaște de angajați. Binevoiți Vă rog Înalt prea Sfințite Stăpâne a primi supunerea, respectul și devotamentul ce Vă conserv*” [Diriginte - semnătură indescifrabilă] (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/21.08.1876/fila 128-128v.**).

Următorul document are un conținut asemănător cu cel dinainte și poartă numărul 2118 din data de 3 septembrie 1876. În partea de sus, observăm un scris de mână care cuprinde următoarele: „*Se va scrie îngrijitorului Bisericii Radu-Vodă a pune în vederea dirijorului Chorului în acea Biserică, că persoana recomandată la locul de bariton nu poate fi recunoscută niciunde fără a se supune unui examen înaintea D-lui Wachmann, directorul Conservatorului, pentru care scop s-a și scris către cel din urmă pentru a-l examina*”.

Acesta vine din partea dirigintei corului vocal al bisericii Radu-Vodă și se menționează retragerea din funcția de bariton și prim cântăreț al lui Thoma Iliescu, iar dirigintele îl va propune pe un alt cântăreț care va îndeplini condițiile necesare: „*Prin retragerea pe ziua 21 august D-lui Thoma Iliescu rămânând vacant locul de bariton și prim cântăreț de la această Biserică, am onoare a vă recomanda în locul numitului pe D-l Gheorghe Gherghicenu care întrunește condițiunile necesare. Primiți Înalt Prea Sfințe supunerea, respectul și devotamentul meu*”. Mai jos avem semnătura dirigintei.

Răspunsurile Mitropolitului Ungro-Vlahiei:

a) Primul dintre ele, fila 130, în prima jumătate de coală, are numărul 2012 din data de 4 septembrie 1876 și se adresează Cucernicului îngrijitor al Bisericii Radu-Vodă, prin care se specifică recomandarea făcută de dirigintele corului bisericii Radu-Vodă; este clar că pentru a putea face parte din cor și pentru a putea fi plătit, domnul Gheorghe Gherghiceanu va fi supus la un

examen pentru a demonstra capacitățile și cunoștințele sale în ceea ce privește muzica corală bisericească: „*Domnul Dirigent al Chorului de acea Biserică prin raportul său cu numerele 13 și 15 ne recomandă pe D-l Gheorghe Gherghiceanu pentru postul de bariton și prim cântăreț rămas vacant prin retragerea D-lui Thoma Iliescu; Ți ordonăm dar a pune în vederea D-lui Dirigent că pentru a se putea aproba recomandațiunea ce se face, trebuie ca acel Domnu Gheorghe Gherghiceanu să se prezinte la D-l Vahman, Director al Conservatorului pentru a fi examinat dacă posedă calitățile cerute*”.

În partea stângă a documentului cu numărul 2012 putem observa o adăugare făcută de Mitropolit: „*asemenea se recomandă și pentru corul vocal pe Domnii Angel Ștefănescu și M. Avramescu*”, menționați în documentul cu numărul 2007 din data de 21 august 1876.

b) Al doilea răspuns, cu numărul 2013 din data de 4 septembrie 1876, este adresat domnului Wachmann care ocupa funcția de Director al Conservatorului din București: „*Domnul Diriginte al Chorului de la Biserica Radu-Vodă ne recomandă pe D-l Gheorghe Gherghiceanu la postul de bariton și prim cântăreț. Pentru a putea aproba această recomandațiune, poftim pe Dv. a supune pe acest Domn la un examen și a ne comunica dacă posedă capacitatea cerută pentru postul pentru care sunt recomandați*”.

În mod asemănător, în partea dreaptă se regăsește aceeași recomandare făcută mai înainte: „*asemenea se recomandă pentru corul vocal pe Domnii Angel Ștefănescu și M. Avramescu*”

(Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/03.09.1876/fila 129-130).

Documentul cu numărul 2575 din data de 25 octombrie 1876 vine din partea directorului „Școlii de Musică și Declamațiune”, D. Wachmann, adresându-se „Înalt Prea Sfințitului Stăpân Mitropolit allu Ungro-Valachiei și Primat allu

României”, unde Directorul Conservatorului îl recomandă Mitropolitului în funcția de Diriginte al Corului Ceremonial pe Nicolae Bănulescu care, după opinia lui Wachmann, este pregătit și apt pentru ocuparea postului respectiv: *„În urma adresei Prea Sfinției Voastre de la 25 octombrie anulului curentu, am onore a vă recomanda ca Diriginte allu Chorului Ceremonial pe D-nu Nicolae Bănulescu care întrunește calitățile cerute pentru a occupa acel postu. Bine voiți, Vă rog, Înalt prea Sfințite Stăpâne assecurarea deosebitei mele considerațiuni”*. Mai sus observăm scris: *„Aprobându-se numirea D-lui Nicolae Bănulescu la postul de Dirijor al Chorului ceremonial, i se va da cuvenitul actu de numire”* (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/25.10.1876/fila 134).

Următorul document se leagă de primul, în sensul că, poartă numărul 2470 din data de 10 noiembrie 1876 și este adresat de Calinic, Mitropolitul Ungro-Vlahiei domnului Nicolae Bănulescu. Aici se atestă calitățile necesare pentru ocuparea postului de Diriginte al Corului Ceremonial în urma verificării făcute de Directorul Conservatorului și a scrisorii de mai sus prin care D. Wachmann recomandă Mitropolitului pe N. Bănulescu pentru acest post, precum și acceptarea și numirea în această funcție de Mitropolitul Ungro-Vlahiei cu începutul din luna curentă, adică cât mai repede posibil, însă cu două condiții, prima de a păstra corul în cea mai bună stare și a doua de a se consulta tot timpul cu Eclesiarhul Mitropoliei: *„Pe baza raportului D-lui Directoru al Conservatorului cu No. 59, că întrunești calitățile cerute pentru a ocupa postulu de Diriginte al Chorului Sfintei Mitropolii, Noi am binevoitu a te numi la acestu postu cu începere de la luna curentă, și te invitămu a intra în această funcțiune, depunând tote silințele și tot zelulu pentru a conserva chorulu ceremonialu în cea mai bună stare, tot d’auna însă te vei consulta cu Pre Cuviosulu Eclesiarhu al Sântei Noastre Mitropolii”* (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/10.11.1876/fila 135).

Următorul document poartă numărul de ordine 2560, cu data de 2 noiembrie 1876, semnat de G. Ionescu, dirijorul

Bisericii Sfântul Gheorge Nou și este adresat Mitropolitului Ungro-Vlahiei.

Este o rugămintă a dirijorului de a schimba locurile între numiții menționați mai jos și anume, Grigore Comnescu de la Biserica Sfânta Ecaterina să vină în locul lui Nae Dobrescu de la Biserica Sfântul Gheorghe Nou și invers, în aceeași calitate de tenori: „În interesul serviciului bisericesc viu a vé ruga Înalt Prea Sfințite se bine voiți a încuviința permutarea Tenorului Dl. Grigore Slomneanu ce se află actualmente în corul Bisericii Sf. Ecaterina, la acestu coru unde mă găsescu ca Dirijioru; iar în locul numitului se treacă Dl. Nae Dobrescu de la această Sf. Biserică tot în acea calitate de Tenor la zisa biserică Sf. Ecaterina” [semnătură indescifrabilă G. Ionescu] (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/02.11.1876/fila 136**).

Tablău. 139

De persoanele ce compun Choral Bisericii Sfin: Gheorghe Nou.

<i>Număr</i>	<i>Numele și Prenumele</i>	<i>Funcțiunile</i>
1	George Ionescu	Diriginți
2	Nicolae N. Șaruleanu	Contratenor III ^o .
3	Ștef. Pașulescu	Contratenor II ^o .
4	Trigoșe Solomonovici	Tenore
5	Mihailu Tănăsescu	Bassu
6	Alexandru Carmir	idem
7	Costantinescu Ștefela	Soprano.
8	Marinescu Petre	idem
9	Ionescu Dumitru	idem
10	Georgescu Gheorghe	idem
11	Ionescu Constantin	idem
12	Alexandrescu George	idem
13	Georgescu Apostoloi	idem
14	Leonida George	idem
15	Dumitrescu Nicolae	idem
16	Feneș Ștefela	idem
17	Ionescu Haralampie	idem
18	Vasilescu Dumitru III ^o .	idem
19	Vasilescu Dumitru II ^o .	idem
20	Dumitrescu Vasile	Alturi
21	Mihailescu Theodor	idem
22	Macinescu Ștefan	idem
23	Pașulescu Petre	idem
24	Șaruleanu Dumitru	idem

Diriginți: G. Ionescu.

Documentul din data de 13 noiembrie 1876 este adresat tot Mitropolitului Calinic M., de către noul dirijor al corului Bisericii Sfântul Gheorghe Nou, anume G. Ionescu, cu numărul de ordine 3, prin care acesta pune la dispoziția Mitropolitului, din ordinul acestuia, un tabel care-i cuprinde pe toți membrii corului de la biserica Sfântu Gheorghe Nou, precum și funcțiile ce le ocupă

fiecare dintre ei, tabel aranjat de noul dirijor: „Cu ocasiunea permutării Subsemnatului ca Diriginte în serviciul corului Vocalu allu Bisericii Sf. George nou, dela Biserica Sf. Ecaterina dela 1 Noembre curent viu cu totu respectulu avă alătura pe lângă aceasta Înalt prea Sfinției Voastre unu Tablou de persoanele ce compunu acestu Coru după aranjarea ce am făcut[o] la intrarea mea în serviciu, conformu ordinului datu de către Înaltu prea Sfinția Voastră spre regularea celor de cuviință”.

În partea superioară vedem și rezoluția Mitropolitului la scrisoarea adresată de către dirijorul Bisericii Sfântul Gheorghe Nou, G. Ionescu: „...se va da cuvenitele ordine Îngrijitorului respectiv și Prea Cuviosului Ecclesiarh al Sfintei Mitropolii pentru recunoașterea persoanelor recomandate cu adăugirea Îngrijitorului [...] Dirijorului că pentru or ice afla să comunice Cucerniciei Sale [...] și să ne raporteze” (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/13.11.1876/fila 137-139**).

Următorul document important vine din partea Dirigintelui Corului vocal de la Biserica Sfânta Ecaterina din București și poartă numărul 2653, din data de 15 noiembrie 1876, numărul de ordine 1.

În partea superioară apare rezoluția Mitropolitului ca răspuns la această cerere: „Se va da cuvenitele ordine Îngrijitorului respectiv și Prea Cuviosului Ecclesiarh al Sfintei Mitropolii pentru recunoașterea persoanelor recomandate; tot odată se va notifica Dirijorului corului prin Îngrijitor ca pe viitor să nu se mai adreseze urmând ca pentru orice afacere să se comunice Îngrijitorului, carele ne va raporta”.

Dirijorul acestei biserici dorește să aducă la cunoștință că a reorganizat corul pentru a corespunde cât mai bine cerințelor Mitropolitului și l-a reînnoit aproape în întregime din cauza faptului că, prin plecarea dirigintelui G. Ionescu de la Biserica Sfânta Ecaterina la Biserica Sfântul Gheorghe-Nou, așa cum rezultă din documentul anterior din data de 13 noiembrie 1876,

acesta rămăsese fără dirijor și fără organizare, sau cum se exprimă acesta, cu totul „dezmembrat”.

În continuare, noul Diriginte îi recomandă Mitropolitului câțiva oameni pe care îi consideră potriviți pentru funcțiile de rigoare și anume, pentru cântăreț I pe Theodor Băjănar, pentru cântăreț II pe Ion Dumitrescu, doi tenori – anume N. Dobrescu și N. Bărcănescu – și un bariton, Nicolae Cesareanu precum și copiii, dintre care unii au rămas, iar alții au fost înlocuiți:

„Sub-semnatul, viu cu profound respect, prin aceasta, a aduce la Înalta Prea Sântiei Voastre cunoștință dispozițiunile ce am luat în privința organizării corului, pentru a putea îndeplini cât mai satisfactor misiunea cu care Înalta Prea Sântiei Voastre buna-voință m-a însărcinat:

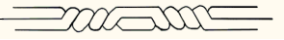
Așia, dupe cum se vede în Tabloul que am onore a anexa pe lângă aceasta, personalul corului este aprópe întreg prenoit din cauza că prin transferarea fostului diriginte la Biserica Sf. George-Nou, Chorul que am onore a dirija rămăsese cu totul desmembrat, atât în cordele puerile, cât și în quele bărbătesci; – Mi-am pus dar toate silințele spre a complecta pe cât mi-a fost cu potență Chorul, și sper că modul cum l-am organizat va corespunde scopului și va merita Înalta Prea Sântiei Voastre aprobare.

Îmi permit a Vă recomanda din personal: ca Cântăreț I pentru strana dreaptă și I bas pe D-nu Th. Băjănar, fost cântăreț de strană la această biserică; – ca cântăreț II și bas pe D-nu Ion Dumitrescu, elev al Seminarului Central din București.

D-nii N. Dobrescu și N. Bărcănescu, tenori; din quari quel d'anteiu a participat la fostul chor Sf. George-Nou, eră quel d'al diole e din nou angajat.

D-nu Cesareanu, baryton, a făcut parte în chorul vechiu; cât despre copiii, sunt parte noi și parte vechi dupe cum se vād în tabloul anexat.

Rugându-Vă Înalt Prea Sfințite să bine voiți a da Înalta Prea Sântiei Voastre aprobare dispozițiunilor que am luat în

interesul servitiului, Bine Voiți a primi încredințarea pre distinsei considerațiuni și profundului respect ce Vă păstrez. ”

Diriginte: Petru Popescu Pashcănul (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/15.11.1876/fila 140-142).

Documentul cu numărul 2658 din data de 9 decembrie 1876 poartă semnătura mitropolitului Calist, este adresată îngrijitorului Bisericii Sfântul Gheorghe Nou prin care se trimite lista cu persoanele care compun corul bisericii respective, persoane aprobate în funcțiile pe care le dețin pentru statele de plată.

De asemenea, dirigintelui îi este pus în vedere prin îngrijitor, să nu se mai adreseze direct Mitropolitului, ci, pentru orice problemă legată de cor, se va adresa Îngrijitorului Bisericii, iar ulterior, Îngrijitorul îl va anunța pe Mitropolit:

„Ți se trimite o listă de numele persoanelor ce compun corul acelei biserici, primită pe lângă raportul D-lui Diriginte respectiv, care persoane sunt recunoscute de noi, spre a le avea în vedere la formarea ștatelor; tot odată ți se ordonă de a pune în vedere D-lui Diriginte ca pe viitor să nu se mai adreseze nouă direct, urmânda ca pentru orice affaceri privitoare pe cor să se adreseze Cucer. tale, și în urmă Cucer. ta să ne raporteze persoanele ce compun corul vocal al Bisewricilor Sf. Gheorghe nou și Sf. Ecaterina conform acelora primite pe lângă raporturile D-lor Dirigiiori care persoane s-a recunoscut de Noi, spre a ale avea în vedere la vi[d]area ștatelor ce urmează a le presinta de către D-ni Dirigiiori respectiv?” [semnătura indescifr. a Mitropolitului] (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/09.12.1876/fila 143-143.v)

Următorul document cu numărul 2648, din data de 17 noiembrie 1876, este redactat de Dirigintele Corului Mitropolitan cu număr de ordine 62 și este adresat, după cum observăm în

ultimele două rânduri, „Înalt Prea Sâncitului Mitropolit Unguro-Valachiei și Primat allu României”.

În rezoluția Mitropolitului se stabilește ca Dirigintele corului să cadă de comun acord cu profesorul lor de muzică asupra participării lor la Corul Mitropolitan: „*La dosar, rămânând ca asupra afacerii D-nu Diriginte să se înțeleagă direct cu D-nu Professore de musică*”.

În prezentul document este menționată o problemă și anume, patru copii care fac parte din Corul Mitropolitan, considerați cei mai buni de Dirigintele corului, sunt oprîți de a mai participa la cor de către profesorul lor de muzică. Dirigintele corului roagă pe această cale să fie lăsați să vină la cor, deoarece este necesară prezența lor, fiind cei mai buni din cor:

„În Chorul Mitropolitan sunt patru copii care urmăsă și în Seminariul Central și anume M. Panaetescu, Ștephan Poppescu, Tache Poppescu și Petre Radu că D-nu Professore de Musica [îl]opresce d'a mai veni la chor și fiind că acești copii sunt cei mai buni din chor și care cauza unui rău lipsind acești copii din Chor Vă rog cu cell mai profund respect să bine vioți a face ca să nu ne privese D-nu Professore de musica de copiii mai sus notați de-orece D-lui știe prea bine că sunt cei mai buni din cor.

Bine voiți Înalt prea Sâncite Stăpâne asigurarea ossebitei melle considerațiune cu cell mai profund respect”.

Mai jos avem și semnătura Dirigintelui Corului Mitropolitan, N. Bănulescu (indescifr) (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/17.11.1876/fila 144**).

Următorul document vine din partea Directorului Conservatorului de Muzică din București, Eduard Wachmann, cu numărul 2150, din data de 10 septembrie 1876.

Acesta aducea la cunoștința Mitropolitului faptul că, în urma cererii făcute de dirigintele corului Bisericii Radu-Vodă, anume din data de 21 august 1876, prin care se cerea înlocuirea unor membri ai corului care au lipsit nemotivat, cu alții, precum și

răspunsurile Mitropolitului din data de 3 și 4 august 1876, prin care cerea în mod expres verificarea noilor membri ai corului de Directorul Conservatorului Ed. Wachmann, pentru a se stabili dacă întrunesc calitațiile cerute, au fost examinați respectivii candidați (pe D-I Gheorghe Gherghiceanu pentru postul de bariton și prim cântăreț rămas vacant prin retragerea D-lui Thoma Iliescu, Angel Ștefănescu prin înlocuirea cu B. Isbășescu care a întârziat cu 15 zile peste concediul acordat și M. Avramescu care îi va lua locul lui I. Iordăchescu care a dobândit funcția de perceptor în satul său), însă numai M. Avramescu a fost acceptat în funcția de corist pentru vocea sa bună și cunoștințele sale muzicale, iar ceilalți doi au fost respinși.

Condiția necesară pentru ca cei doi candidați respinși să poată face parte ca membri din corul bisericii respective este ca să dobândească în cel mai scurt timp cunoștințele necesare de muzică, iar până atunci vor putea fi primiți provizoriu până ce vor da cel de-al doilea examen:

„Eri 8 Septembrie s’au prezentat la Conservatorul de Muzică pentru a fi examinați în privința capacității cerute pentru posturile de choriști bisericesti D-nii Gherghiceanu , Angel Ștefănescu și M. Avramescu. Cellu din urmă posedând uă voce de calitate bună, are cunoștințe de lectură muzicale suficiente precum și oare care notițiuni de cântu; și pôte fi recomandat pentru unul din posturile vacante.

Cei lalți doi aspiranți în posesiunea unor voci mediocre și lipsite de cunoșcințe muzicale, nu pot fi admiși ca choriști de cât în casul unei necesități urgente și cu obligațiunea din partele de a dobândi în cel mai scurt timp cunoșcințele necesare de lectură musicală; iar până atunci ei vor putea fi priiimiți provizoriu până ce vor depune unu al douilea examen.

Primiți, Înalt pré Sânțite Stăpâne asigurarea ossebitei melle considerațiuni. Directore: E. Wachmann [indescifr.]”
(Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/10.09.1876/fila 156).

Următorul document, cu numărul 2072, din data de 18 septembrie 1876, se adresează îngrijitorului Bisericii Radu-Vodă din București.

Aici este confirmat de Mitropolit numirea lui M. Avramescu ca membru al corului bisericii, precum și respingerea celorlalți doi, G. Gherghiceanu și Angel Ștefănescu în urma examenului susținut în fața Directorului Conservatorului, cu precizarea că, cei doi candidați respinși vor putea să fie admiși în cor numai după ce dobândesc cunoștințele muzicale necesare și susțin al doilea examen cu Domnul Ed. Wachmann (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/18.09.1876/fila 157**).

Documentul cu numărul 2157, având numărul de ordine 1, este adresat de către Dirigintele corului Bisericii Sfânta Ecaterina, G. Ionescu, Mitropolitului Ungro-Vlahiei. Dirigintele corului îi aduce la cunoștința Mitropolitului că unul din copiii de la cor, Radu Dumitru, lipsește de la 1 septembrie, drept pentru care acesta cere înlocuirea lui cu elevul Țenea Anghelu (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/01.09.1876/fila 158**).

Următorul document poartă numărul 2353 din data de 6 octombrie 1876 și este adresat Mitropolitului Calinic de către Thoma Iliescu.

Acesta dorește să se înscrie pe listele de concurenți pentru postul de dirijor de la Biserica Sf. Gheorghe Nou, post rămas vacant după trecerea domnului Bănulescu la Corul Ceremonial în locul domnului Verzeanu. În partea de sus vedem scris: „*La dosar, fiind locul deja ocupat*”.

„Subsemnatul Elev din Conservatoru din Bucuresci aflu că postul de Diriginte dela Biserica Sf. George Nou se află vacantu cu ocasiunea trecerii D-lui Bănulescu la Corul Ceremonialu în locul D-lui Verzeanu.

Viu a vă ruga Înalt prea Sântele Stăpâne să bine vioți a mă în scrie pe mine între concurenți ce sântu înscriși pentru acest postu.

Prea supus servu

Thoma Iliescu” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/06.10.1876/fila 159).

Documentul cu numărul 2340, din data de 5 octombrie 1876, este adresat de Ath. Verzeanu mitropolitului Calinic. În partea de sus vedem scris: „La dosar, fiind deja luate măsuri pentru ocuparea postului ce are postulantul”. Acesta având la cunoștință faptul că postul de Diriginte al corului Bisericii Sfântul Gheorghe a rămas liber, îi cere Mitropolitului să-l pună în această funcție, deoarece a absolvit Conservatorul din București și a fost mai mult timp diriginte și instructor:

„Rămânându vacantu postulu de diriginte al Chorusului Sântului George prin trecerea fostului diriginte în postulu de diriginte al Corului Ceremonial, viu cu profundu respectu a vă ruga, Înalt Pré Sântele Stăpâne a mi se da dirigența acelu Choru, ca unu ce am absolvitu cursurile Conservatorului și am fostu mai mulți anni ca Diriginte și Instructoru.

Bine vioți Vă rogu, Înalt Pré Sântele Stăpâne, a priimi asigurarea pré profundului meu devotamentu

Al Înaltu Pré Sânției Vostre devotat servitoru

A. Verzeanu”[indescifr.] (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/05.10.1876/fila 160).

Următorul document, cu numărul 2435, din data de 19 octombrie 1876, vine din partea îngrijitorului Bisericii Sfântul Gheorghe Nou și se adresează Mitropolitului Ungro-Vlahiei.

Rezoluția dată de Mitropolit pune în vedere numirea în funcția de dirijor a lui Petre Popescu și nu pe domnul Gheorghe Ionescu de la Biserica Sfânta Ecaterina, așa cum era și dorința îngrijitorului Bisericii Sfântul Gheorghe Nou: „Se aprobă

permutarea dirigintei corului de la Sf. Ecaterina la bis. Sf. George Nou, eră în locul seu se va numi D-l Petre Popescu, care posedă calitățile cerute după cum se probează din certificatul alăturat pe lângă petițiunea sa înregistrată, prin care solicită postul de diriginte”.

Rugămintea îngrijitorului este ca în locul domnului Bănulescu să vină domnul Gheorghe Ionescu de la Biserica Sfânta Ecaterina: „D-nul N. Bănulescu dirigintele corului de la această biserică permutându-se prin ordinul Minister 9726 tot ca diriginte al corului ceremonialu, viu cu profund respect a supune la cunoștința Înalt pre Sântiei Vóstre și tot deodată avé ruga să dați ordin ca, în locu-i să treacă D-nu Gheorghe Ionescu de la Biserica S-ta Ecaterina la Biserica S-tu Gheorghe după cum arată și dânsu dorința prin suplica alăturată pe lângă acest raport.

*Al Înalt Prea Sântiei Vóstre prea plecat și supus servitor,
Îngrijitor Pr. N. Putneanu” [indescifr.] (Arhiva
Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/19.10.1876/fila
161).*

În următorul document aflăm cu exactitate motivele pentru care Mitropolitul l-a preferat pentru postul de diriginte al Bisericii Sfântul Gheorghe Nou pe Petru Popescu. Este o cerere făcută de Petru Popescu Mitropolitului Ungro-Vlahiei, prin care acesta solicită postul de diriginte la Biserica Sfântul Gheorghe Nou, menționând experiența și pregătirea profesională în domeniu pe care o deține.

„Sub-semnatul, vechiu elev al Conservatorului de Musică din Bucuresci, informându-mă că a devenit vacant postul de diriginte al Chorului vocal dela Biserica S-tu George nou din Capitală, viu cu profund respect a Vă ruga să bine voiți a face ca să fiu numit în menționatul post.

Voi adeoga Înalt Prea Sântite, că atât practica ce am făcut ca chorist și suplinitor de diriginte în diferite choruri din capitală și chiar la cel Ceremonial, cât și studiile ce am făcut în

Conservatoriu, și cari se pot verifica prin alăturatul certificat, me pun în pozițiune d'a spera în bunavoința Înalt Prea Sânteiei Voastre și că voi fi preferat.

Bine voiți Înalt Prea Sântite a primi încredințarea profundului respect ce Vă conserv.

Petru Popescu” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/fila 162).

Următorul document, din data de 24 aprilie 1876, cu numărul de ordine 53, este certificatul mai sus menționat, prin care se dovedesc studiile făcute de Petru Ph. Popescu, precum și notele sale în Conservatorul din București:

„Certificat prin care se constată studiile ce a făcut elevul Petru Ph. Popescu în Conservatoriu Român de Musică și Declamațiune d'en București, și notele ce a obținut la finele anilor scolastici în clasele următoare:

I. *Clas'a de Principii, în anul scolar 1865/66, a obținut nota (zece) 10*

II. *Clas'a de vioară în anii 1867/69 a obținut nota (optu) 8*

III. *Clas'a de Harmonie în anii 1869/71, a obținut nota (nouă) 9*

Pentru care i s'a liberat certificatul de față.

Director Ed. Wachmann” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/24.04.1876/fila 160).

ROMANIA

MINISTERUL
INSTRUCȚIUNII PUBLICE ȘI AL CULTELOR
CONSERVATORUL ROMÂN
DIRECȚIUNEA ȘCOALEI
DE
MUSICĂ ȘI DECLAMAȚIUNE

No. 53.

București 1874 Loma

April. 24.

No. 3.

Certificat,

Prin care se constată studicul ce a
făcut elevul Petru Ph. Popescu, în
Conservatoriul Român de Muzică și Decla-
mațiune din București, și notele ce
a obținut la finele anilor școlastici
în clasele următoare:

Nota.

- I. Clasă de Principii, în anul
școlar 1865/66, a obținut nota (zeci) 10.-
- II. Clasă de Vioră în anii 1867-69,
a obținut nota (septu) 8.-
- III. Clasă de Harmonie în anii
1869-71, a obținut nota (nouă) 9.-

Pentru care îi s-a liberat certificatul de față

Director: L. Schumann.

Următorul document vine din partea dirigintei bisericii
Sfânta Ecaterina, George Ionescu, cu numărul 2436, din data de
19 octombrie 1876. Acesta vine cu rugămintea să fie mutat el sau

cu întreg corul său de la Biserica Sfânta Ecaterina la Biserica Sfântu Gheorghe Nou:

„Postulu de Diriginte dela Biserica S-tu Georǎe nou devenindu vacantu prin trecerea D-lui Diriginte de acolo la Chorul Ceremonial alu Conservatorului de Musică din București:

Subsemnatul viu cu celu mai profundu respectu a vă ruga Înaltu Pré Sânșite Stăpâne să bine Voiți a mă permuta pe mine însumi sau cu totu Chorul meu dela Biserica S-ta Ecaterina la S-tu George nou.

Allu Înaltu Pré Sânșiei Vostre prea plecatu și supusu, Diriginte George Ionescu” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/19.10.1876/fila 164)

Documentul cu numărul 2376, din data de 29 octombrie 1876, este adresat de Mitropolitul Ungro-Vlahiei Ministrului de Culte.

Prin prezentul document se aduce la cunoștința ministrului faptul că, actualul diriginte al corului de la Sf. Ecaterina, George Ionescu, s-a mutat ca diriginte la Biserica Sfântul Gheorghe-Nou, iar în locul acestuia a venit Petru Popescu, absolvent al Conservatorului din București, care va trece în locul său la Biserica Sfânta Ecaterina. De asemenea, ministrul este rugat să dea aprobare la aceste schimbări de personal pentru a se clarifica lucrurile:

„În urma dispozițiunilor luate de Noi în privința chorurilor, care s’au comunicat D-Voastră prin cererea No..., noi binevoind a numi la postul de Diriginte al Chorului de la bis. Sf. George-Nou pe D-lu George Ionescu, actualul Diriginte al Chorului de la Sf. Ecaterina, iar în locul lui pe D-lu Petru Popescu, care posedă un certificat al Conservatorului de absolvirea a 3 clase cu cel mai bun succesu, Vă rugăm D-le

ministru să binevoiți a da și aprobarea Dv. Și a regula celle de cuviință”.

Răspunsul ministrului de culte a venit prin rezoluția din data de 3 noiembrie 1876, cu număr de ordine 10780:

„Spre îndeplinirea mijlocirei din adresa Înalt Prea Sânteii Vostre sub No. 2376 am onoare a vă înștiința că Ministerul a recunoscut permutarea D-lui Gheorghe Ionescu actualul diriginte al Corului de la biserica Sf. Ecaterina, în postul de diriginte la biserica Sfântu George-Nou din București în locul D-lui Petru Popescu care trece la biserica Sf. Ecaterina.

Primiți ve rog, Înalt Prea Sânteite, încredințările mele de înaltă stimă și profund respect” [semnătură indescifr.] **(Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/03.11.1876/fila 166).**

Următorul document, cu numărul 2434, din data de 5 noiembrie 1876, este adresat de către mitropolitul Calinic domnului George Ionescu, la acea dată dirijorul corului Bisericii Sfânta Ecaterina. Aici, mitropolitul îi anunță mutarea la Biserica Sfântul Gheorghe-Nou cu începere de la data de 1 a lunii curente și îi cere să depună toate eforturile pentru a-și îndeplini datoriile sale, spre a merita încrederea acordată:

„În urma mijlocirii făcută de către Cucer. Îngrijitor la Bisericii Sf. George Nou, prin raportul No. 21, Noi bine voind a încuviința permutarea D-tale în postul vacant de dirijior la menționata mai sus Biserică cu începere de la 1-iu ale curente, și se face cunoscut de acésta, puindu[ți]se îndatorire de a depune toté silințele pentru a întreține corul în cea mai bună stare și a’ți îndeplini datoriile ce te privesc cu esactitatea cerută, spre a bine merita de încrederea ce ți se acordă”.

Documentul cu numărul 2435, din data de 5 noiembrie 1876, vine din partea Mitropolitului Ungro-Vlahiei și se

adreasează Îngrijitorului Bisericii Sfântul Gheorghe-Nou. Mitropolitul îi aduce la cunoștință faptul că, în urma recomandării făcute de Îngrijitorul Bisericii Sfântul Gheorghe-Nou pentru George Ionescu, acesta din urmă va ocupa funcția de dirginte al corului cu începere de la data de 1 a lunii viitoare:

„Încuviințân[duse] permutarea în postul vacant de dirigior al corului vocal de la acea Biserică a D-lui George Ionescu fostul până acum la Biserica Sfânta Ecaterina , cu începere de la 1-iu ale curenteii, conform mijlocirii Cucerniciei tale făcută prin raportul No. 2434 și se face cunoscut de acesta spre sciință alăturîndu[țise] pe lângă acesta și decretul No. 2434 spre a’l da înprimirea numitului”.

Dosarul 7833 are lipsă filele între 168 și 181. De asemenea, se crează și un salt retroactiv al cronologiei datelor de înregistrare și analiză a cererilor. Astfel, de la documentele datate noiembrie 1876, se revine în august același an.

Următorul document, cu numărul 1913, din data de 9 august 1876, este adresat „Domnului Director allu Cancelariei Sf. Mitropolii” de către D. Panaitescu, însărcinat cu conducerea corului Bisericii Mihai Vodă în lipsa titularului, în care acesta reclamă faptul că pe statele de plată din luna iulie s-au eliberat mandatele numai pentru salariul preoților, iar salariile membrilor corului se rețin pe motiv de neînțelegere, până la venirea Mitropolitului din concediu.

Această situație neplăcută a apărut din cauza persoanei care s-a ocupat cu statele de plată și care este incapabilă să-și facă datoria, motiv pentru care s-a ajuns aici și pentru care subsemnatul solicită verificarea capacităților ei printr-o comisie special formată în acest sens:

„Subscrisul însărcinatu cu conducerea Chorului Sf. Biserici Mihaiu Vodă în lipsa titularului și recunoscutu de Sf. Mitropolie, viu cu cellu mai profund respectu a vé adduce la

cunoștință că înaintând statele pe luna juliu Onor Ministeru, verificate de Părintele Ecclesiarh în urma ordinului Înalt prea Sf. Sélle Părintelu Mitropolitu, văd cu destul regretu că se liberează Mandatu numai pentru salariu Preoșiloru, iar solda Chorului se reține sub motivu de neînțelegere pînă la venirea Înalt prea Sf. sélle Părintelui Mitropolitu din concediu.

Acestu refusu de a ni se libera Mandatu dupe Statul presentatu nu provine decâtu din departarea unei persóne cu totul incapabilé de a ocupa postul sollicitatu, acărui incapacitate se póte proba cu facilitate ori când dacă veți bine voi a institui o comissiune specială în asemenea materie spre a'lu essamina.

Domnule Directore! Pentru a nu perde un personal ce cu multă anevoință s'a pututu complecta, vă rog căldurosu a interveni pe lîngă Onor. Ministeru pentru liberarea Mandatului și recunoscerea personalului în ființă ca sufficientu; cătu pentru acea persónă vă rog încă o dată a numi o comissiune spre a'lu essamina cătu mai urgentu, spre a se dovedi că allegerea făcută în persóna D-selle este justă iar nici de cum pornită din ură personală.

Respectuos mai adaogu că întârzierea emiterii mandatului pentru suma Chorului, ar avea de consequință retragerea întregului personal, care deja de la începutu lunei currente a începutu a murmura, cerînd salariul pe tempul servitu, nemulțumirea enoriașilor deprinși cu Mussica Vocală, va fi nemărginită, întrerupându[se] cursul Chorului prin neplata salariieloru, și va provoca póte unanimă reclamațiune.

Primiți vă rog Domnule Director, încredințarea prea distinsei melle considerațiuni și stima ce vă portu.

Panaitescu" [semnătură indescifr.] (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/09.08.1876/fila 181-181v.).

Următorul document, cu numărul 1946, din data de 12 august 1876, vine din partea Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, D. Ghidionescu și se adresează Mitropolitului Ungro-Vlahiei. Ministrul a observat că, în conformitate cu cererea

numărul 1565 – a dirijorului D. Panaitescu – și a unei petiții adresată de domnul M. Ștefan, plata salariilor a fost întârziată și, de asemenea, dorește să știe dacă excluderea reclamantului s-a făcut cu aprobarea Mitropolitului, iar motivele excluderii sale au fost solide, dat fiind faptul că acesta face parte din cor încă de la înființarea lui.

„Observându statele Corului Vocal de la biserica Mihaiu-Vodă pe luna Iuliu anul curent cu cele alte luni din urmă am văzut făcute ore care modificări atât în personal cât și în cifre; În vederea art. 5 din adresa Înalt prea Sântiei Vostre No. 1565 și a petițiunei ce mi'a adresat D. M. Ștefan unul din tenori acelu cor alăturată aci în copie, pe de o parte au suspendat plata acelor diurne, iară pe de alta am onóre a vé ruga să bine vioți am comunica dacă escluderea numitului reclamant [sa] făcut cu consimțimântul Înalt prea Sântiei Vostre și dacă motivele escluderii salle a fost întemeiate, de ore ce el face parte din acel cor încă de la înființarea lui.

Cu acéstă ocasiune vé rog să bine voiți am comunica și statele regulate pentru aceste coruri spre a se avea în vedere la ordonanțare.

Primiți vé rog Înalt prea Sfințite asigurarea ossebitei mele considerațiuni” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/12.08.1876/fila 182).

Următorul document este *Copie după petiția D-lui M. Ștefan înregistrată la No. 12287 din 24 iulie.*

Aici, M. Ștefan se plânge ministrului de faptul că a fost exclus din statul de plată a Bisericii unde avea funcția de tenor prim și înlocuit cu un anume Radu Michail, cu toate că el a fost prezent în cor încă de la înființarea lui și avea un salariu modest. Mai mult decât atât, acest fapt contravine ordinului Mitropolitului prin care nu se va exclude nimeni din cor fără știrea și consimțământul său și nici nu se va putea înlocui cineva cu o persoană fără cunoștințe muzicale.

Pentru a se clarifica situația, M. Ștefan roagă pe ministru să intervină pe lângă Mitropolie ca să fie examinați de o comisie specială formată din profesori de la Conservator, iar până atunci să fie trecut în statul de plată pentru a primi salariul ce i se cuvine de drept.

„Subsemnatul am făcut parte până în prezent ca prim tenor la biserica Mihaiu Vodă, cu o diurnă foarte moderată acum mi vedu esclus din statul acei biserici și înlocuit cu Radu Michail contra ordinului Mitropoliei care dictează după prezentarea noastră în fața prea Sfinției Salle Mitropolitului:”am chemat personal în prezența noastră spre a’lu recunoște nu se va esclude nici unul fără știrea și consimțământul nostru din personalul de față, nici se va putea înlocui cu altul fără cunoștința de musică vocală”; acum vădu că cu toate acestea, m’am văzut înlocuit de o persoană cu totul lipsită de cunoștință musicală.

Și fiind că pe nedrept mé vădu esclus din statul numitei biserici, cu profund respect vé rogu Domnule Ministru, să bine voii a interveni pe lângă Sânta Mitropolie de a nu se da locul meu altei persoane până ce mai întâiu nu vom fi esaminați de către o comisiune de profesori din Conservator, iar până atunci, să bine voii a dispune de a mé trece în statu și a mi se libera diurna ce mi se cuvine fiind deja înaintatu statele” **(Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/24.07.1876/fila 183).**

Următorul document, cu numărul 2053, din data de 25 august 1876, este adresat de dirigintele corului Bisericii Mihai Vodă, M. Popescu, Mitropolitului Ungro Vlahiei. Situația rămâne aceeași cu cea din documentul cu numărul 1913, din data de 9 august 1876, atunci când la conducerea corului se afla înlocuitorul dirigintelui, și anume D. Panitescu.

În momentul de față, cu toate că au trecut două săptămâni de atunci, iar dirigintele corului s-a întors din concediu, situația este asemănătoare, mandatul cu statele de plată pe luna iulie pentru coriștii Bisericii Mihai Vodă nu au fost încă eliberate de

Ministerul de Culte, pe motiv că membrii corului bisericii respective nu sunt recunoscuți de Mitropolia Ungro-Vlahiei. Din acest motiv, dirigintele corului Bisericii Mihai Vodă se vede nevoit a anexa o listă cu persoanele care fac parte din cor, listă care este conformă cu statele de plată.

De asemenea, dirigintele corului roagă pe Mitropolit să comunice Ministrului de Culte că persoanele din acea listă sunt recunoscute de Mitropolie și să intervină pentru eliberarea cât mai repede cu putință a mandatului cu statele de plată, altfel mulți membri vor pleca iar corul se va destrăma:

„Sub semnătura diriginte alu chorului vocalu de la Biserica Mihaiu Vodă întorcându-mé din concediu védu că Onor. Ministeriu nu voeșce a libera mandatu pentru diurna chorului pe luna Juliu sub cuvîntu că personalulu prevăzutu în ștate nu e recunoscutu de Înaltu prea Sânta Mitropolie.

Cu onóre vă anexedu pe lângă acésta uă listă de personalulu acestui choru, care e conformă cu statele înaintate și vérogu să bine-voiți a comunica că persónele ce figurédă într'însele sântu deja recunoscute de Înaltu prea Sântia Vóstră de ore-ce suntu visate, căci însăși visa presupune și afirmă în același timpu recunóșcerea.- Totu de uă dată vé mai rogu să bine voiți a interveni pentru liberarea mandatului, a caria întîrdiere încă va face ca mulți dintre coriști să se retragă. Prea plecatu și supusu servu Mh. Popescu” [semnătură indescifr.] (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/25.08.1876/fila 184).

Următorul document, cu numărul 1950, din data de 28 august, vine din partea Mitropolitului Ungro-Vlahiei și este adresat domnului Stephan Mogâldea. Acesta este răspunsul dat de ministru domnului Ștephan Mogâldea care, cu ceva timp în urmă, a trimis la minister *Copia după petiția înregistrată la No. 12287 din 24 iulie.*

Respectivul tenor este invitat la Conservator la orele 12 după-amiază pentru a fi examinat de către Directorul Conservatorului, Eduard Wachmann, în vederea stabilirii aptitudinilor și cunoștințelor muzicale pentru a fi pus ca membru al corului Bisericii Mihai-Vodă în funcția de tenor: „*Spre satisfacerea cererii D-tale făcută prin petețiunea înregistrată la No... te invităm ca mâine, Duminică la orele 12 a.m. să te presinși la D-nu Wachmann Directorele Conservatorului pentru a fi supus unui esamenu dacă întrunești condițiunile cerute spre a lua parte ca tenor în corul vocal al Bis. Mihaiu Vodă*” (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/28.08.1876/fila 186**).

Următorul document, cu numărul 1949, din data de 28 august 1876, este adresat de Mitropolitul Calinic Directorului Conservatorului din București, Eduard Wachmann.

Prin prezenta, Mitropolitul îl roagă pe Ed. Wachmann să-l supună pe numitul M. Ștefan, având funcția de tenor în cadrul corului Bisericii Mihai-Vodă, cât mai repede la un examen și să-i comunice dacă are capacitățile cerute unui tenor, deoarece Dirigintele acelei Biserici dorește să-l dea afară pe motiv de incapacitate (**Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/28.08.1876/fila 187**).

Următorul document, având numărul 2130, din data de 7 septembrie 1876, este adresat Mitropolitului Ungro-Vlahiei de către Directorul Conservatorului din București, Eduard Wachmann. Pe raportul întocmit de Ed. Wachmann este scrisă rezoluția Mitropolitului „*Se va comunica Onor. Minister de Culte despre refuzarea D-lui M. Ștefan de a se presenta la examen și prin urmare D-sa va fi depărtat*”.

Directorul Conservatorului l-a invitat pe M. Ștefan să fie examinat, numai că respectivul l-a rugat pe Domnul Wachmann să amâne examenul pentru data de 6 septembrie, pe motiv că este bolnav, iar pe data de 6 septembrie acesta a dresat o nouă cerere Domnului Wachmann prin care îl ruga să amâne din nou examenul pentru data de 10 septembrie. Acesta este și motivul pentru care în partea de sus Mitropolitul Calist dispune

excluderea sa din corul Bisericii Mihai-Vodă, deoarece acesta e refuzat să se prezinte la examen pe data stabilită:

„În urma adresei Sântei Mitropolii cu No. 1949 prin care sunt învitat a supune pe D-nu M. Ștefan la unu essamen pentru a constata capacitatea sa de Chorist, am înștiințat îndată de aceasta pe D-nu M. Ștefan care în [d]iua fixată pentru essamen mi-a prezentat uă suplică, rugându-mé sé amân essamenul pentru [d]iua de 6 Septembrie din causă că D-sa este bolnav și nu se póte supune la essamenul querut. Am amânat dar termenulu în considerațiunea indispoșiunei sèlle pe [d]iua de adi 6 Septembrie când D-nu M. Ștefan prin uă noé suplică la care adogă uo recetă dé unui medic me rógă se permit ca sé se supue la essamen vineri la 10 ale currentei. Făcîndu-vă cunoscut aceasta, vé rog, Înalt pré Sânțite să bine voiți a-mi da din nou ordin în această privință.

Bine voiți, Înalt pré Sânțite Stăpâne a priimi încredințarea ossebitei melle considerațiuni”.

Directore. E. Wachmann [semnătură indescifr.] (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/06.09.1876/fila 188).

Documentul oficial cu numărul 2031, din data de 7 septembrie 1876, este adresat Domnului Ministru de Culte de către Mitropolitul Calinic. Acesta îi aduce la cunoștință că modificările la personalul Bisericii Mihai-Vodă precum și la statele de plată s-au făcut cu aprobarea Mitropoliei, iar în ceea ce privește pe domnul Ștefan, deoarece nu a dorit să fie examinat, motivând că este bolnav, mitropolitul a aprobat cererea Dirigintelui Bisericii Mihai-Vodă prin care acesta dorește să-l dea afară din cor pe respectivul tenor:

„La adresa Dv. No. 7430 avem onóre a respunde că modificările făcute în personal precum și în cifrele statelor corului vocal de la Biserica Mihai-Vodă, s'au făcut cu

consimțământul Sf-ei Mitropolii. Cât privește anume depărtarea D-lui M. Ștefan, justificată prin raportul Domnului Diriginte al Chorusului respectiv, prin care arată că menționatul Domnu nu posedă capacitatea cerută pentru postul ce ocupă, Noi am cre[d]ut de cuviință a'lu supune la un examen, și fiindcă D-sa a contat a evita un asemenea examen, pretextând că ar fi bolnav, deși este bine constatat că nu este adevărat, noi nu putem decât a aproba cererea D-lui Diriginte pentru depărtarea acestui D. M. Ștefan” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/07.09.1876/fila 189).

Următorul document, cu numărul 2522, din data de 26 octombrie 1876, vine din partea Arhimandritului Mănăstirii Câmpulung și este adresat Mitropolitului Calinic. În partea de sus, vedem scris următoarele: „*Se va face cunoscutăm mijlocirea către Onor. Minister de Culte de a da ordinele cuvenite Dirigintelui a depărta pe femeile din chorusul bisericii*”.

Acesta se plânge mitropolitului de faptul că există în cadrul corului mănăstirii tinere fete cu vârste între 15-20 ani, care în timpul serviciilor liturgice încep a tulbura liniștea în biserică, scandalizând pe credincioșii aflați la slujbă, cu toate că, în nici o biserică ortodoxă nu există cor în care femeile să fie amestecate cu bărbații, ba mai mult decât atât, și canoanele bisericesti interzic amestecul femeilor cu bărbații.

Având în vedere situația de față, arhimandritul Chesarie propune excluderea fetelor din corul de bărbați și pe viitor corul să fie format numai din bărbați atât pentru moralitatea publică cât și pentru respectul față de cele sfinte:

„La Sânta M-re catedrală a orașului Clung între pesonalulu bisericii se află și Coru de musică vocală, ancă din anul 870, care cor după mijlocirea făcută de D-nu Nicolae Șerbănescu actualul Diriginte al chorusului, către repaustul Arhim. Ioanichie Evantias, predecesorul meu, s'a compus atât de sexul bărbătesc cât și femeiesc care juini și juine dupe trecere de șease ani au devenit în etate majoră.

Subsemnatul impulsat de datoria cel privește ca păstor mai sus numitei biserici observând că juinele coriste care acum au o etate de 15-20 ani întrunite cu tineri coriști mai vărsnici decât elle, în loc de a'nălța în timpul sântului serviciu divin rugăciuni, cu credință și evlavie către cel a tot puțințe, din contră facu celle mai mari scandale prin râsete, șeopte, póte chiar și pipăiri, scandali[d]ând poporul aflat la Sânta slujbă; având în vedere că la nici uă biserică de ritulu orthodox nu este ertat a fi compuse corurile de femei și bărbați, considerând că chiar și Sântele canoane oprește în biserică amestecul femeilor cu bărbați: fiind că alegerea coriștilor și numirea lor dupe oficia onor. Minister de Culte No. 10283, este lăsată numai la discreția D-lui Diriginte al corului N. Șerbănescu.

Viu cu profund respect Înalt prea Sănțite Stăpâne, a vă ruga atât pentru moralitatea publică, cât și pentru respectul celor sânte se bine voiți a ordona de urgență escluderea fetelor din corul de bărbați; și organizarea lui pe viitor numai de bărbați, dupe cum se află la tóte bisericile din țară, care au coruri vocale.

Priimiți vă rog Înalt prea Sănțite Stăpâne prea profundul sub semnatului respect.

Egumenul M-ri C-lung Arhimandritul Chesarie” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/26.10.1876/filele 198-198v.)

Următorul document, cu numărul 2484, din data de 13 noiembrie, este răspunsul Mitropolitului Calinic Miclescu către Arhimandritul Chesarie, Egumenul Mănăstirii Câmpulung (o cioră cu eliminări și adaosuri de text). Prin prezenta mitropolitul își exprimă nemulțumirea deoarece egumenul respectivei mănăstiri a fost de acord cu dirijorul corului în privința introducerii femeilor în cadrul corului, cu toate că era dator să fi interzis femeile în cor chiar și intrarea acelu cor în biserică; mai mult decât atât, a trecut mult timp până să-i aducă la cunoștința mitropolitului această problemă. De aceea mitropolitul îi impune

să îndepărteze pe acele femei din cadrul corului, iar dacă Dirijorul se va opune, va trebui să raporteze de urgență la Mitropolie.

„Védind celle arătate prin raportul Pre' Cuvioșiei talle No. 14, că dirijorul chorului acelei M-ri a introdus în choru și persóne de sexu femeiesc, ne-am mirat cum Pre' Cuvioșia ta ca Superior al acelei M-ri ai permis [un asemenea lucru care este în contra usului și chiar în contra canonelor Bisericei nostre pe când datorita Pr. C. talle era a ordona dirigintelui a departa acele persone, iar în casul contrariul a opri chiar chorului de a servi în Biserica].

Textul de mai sus reprezintă corectura făcută de Mitropolit pe textul alcătuit de un subaltern al său, care avea următorul conținut:

„... ai permis acesta pe când Pre' Cuvioșia ta impus de datorie, era în drept din momentul ce ai vă[d]ut comițându-se uă asemenea contra urmare, să fi inter[d]is intrarea chiar în biserică a acelu choru; eru nu să lași a trece atâta timp , neraportându-ne nimic până acum, prin urmare atrăgându-ți-se scrisora atențiune asupra casului de față îți ordonăm ca imediat să depărtezi din chor toate persónele de sexu femeiescu, iar deca Dirijorul se va opune, să lu oprești de a cânta în Biserică și va face vré un fel de opposițiune să ne raportezi de urgență” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/13.11.1876/fila 199).

Următorul document, cu numărul 2697, din data de 22 noiembrie 1876, continuă corespondența dintre Arhimandritul Mănăstirii Câmpulung din Districtul Muscel, Chesarie și Mitropolitul Calinic Miculescu. În partea de sus, vedem scris: „Se va scrie egumenului a răspunde care a fost purtarea Dirigintelui până acum, și dacă a depărtat persónele de sexulu femeescu și ce a făcut Prea Cuvioșia Sa în acéstă privință”.

Egumenul mănăstirii îi aduce la cunoștință Mitropolitului că a dispus excluderea femeilor din cor, însă a întâmpinat opoziție din partea dirijorului, acesta părăsind și slujbele religioase; în

acest caz, egumenul a dispus cântăreților continuarea slujbei până la sfârșit.

„În baza ordinului Înalt prea Sânteii voastre No. 2489 din 13 Noemvrie curent, ce ați bine voitu a'mi da , de a exclude din coru toate persoanele de sexu femeescu, invitându pe D. Dirijoru N. Șerbănescu de a cânta numai cu bărbați, amu întâmpinatu opoșițiune din partei totu de o dată părăsindu chiar și sântulu serviciu cu eșirea din biserică; din care causă amu și ordonatu cântăreților biserici a continua cu cântarea până la finele sântei liturgii.

Subsemnatulu deci în consecința sântelor canoane, care consideră declirici pe toți cei ce servescu în biserică; vine cu profundu respectu Înalt prea sântite Stăpâne, a vă supune acestea la cunoscința rugându-vé se bine voiți a ordona celle de cuviință.

Priimiți vé rogu Înalt prea sântite Stăpâne prea profundulu sub semnatului respectu

Egumenul M-ri Arhimandritul Chesarie” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/22.11.1876/fila 200).

Următorul document, cu numărul 284, din data de 11 februarie 1877, este adresat Îngrijitorului Bisericii Câmpulung. Mitropolitul îi cere îngrijitorului să-l anunțe în privința dirigintelui dacă a avut fustrări, sau dacă a îndepărtat femeile din cor, precum și reacția îngrijitorului la aceste probleme: *Spre răspuns la raportul Prea Cuvioșiei tale No. 16, îți ordonăm să ne faci cunoscut care a fost frustarea până acum a dirigintelui în cestiu, și dacă a depărtat persónele de sexul femeiesc, și ce urmare ai făcut prea Cuvioșia ta în acéstă privință” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/11.11.1876/fila 201).*

Următorul document, cu numărul 2893, din data de 20 decembrie 1876, este adresat de îngrijitorul Bisericii Mănăstiri Sărindari Mitropolitului Ungro-Vlahiei. În partea de sus, vedem

scris aprobarea Mitropolitului al persoanelor anexate și propuse de îngrijitorul Bisericii respective:

„Aprobându-se numirea persónelor cuprinse în alăturata listă, care se va trimite Păr. Ecclesiarhu, spre a o avea în vedere la controlarea statelor”.

Înalt Prea Sfințite Stăpâne

„Dupe raportu ce am adresatu D. Dirigioru alu Corului de la această Biserică pe lângă care am alăturatu și o listă de mai multe persóne care voeșce a le introduce în acestu coru, și care cu tótă cucernicia o anexezu pe lângă aceasta, rugându-vă Înalt Prea Sfințite Stăpâne a le da convenita aprobare în locul celor retrași” (Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor, dosar nr.7833/22.12.1876/fila 202).

Concluzii

Studiul de față are în raza de analiză doar corespondența pe anul 1876 în *Arhiva Arhiepiscopiei Bucureștilor* cu privire la corurile bisericești. Chiar și dintr-o corespondență de aproape 100 de pagini la dosar, pe un singur an, putem să tragem câteva concluzii:

a) colaborarea dintre autoritățile laice și Biserică aveau drept scop oficializarea, chiar generalizarea cântării corale în locașurile de cult. Măsurile luate prin plata coriștilor de la stat, pregătirea acestora la Conservator și inspecțiile periodice ale ministerului, ne determină să înțelegem că obiectivele erau clare și susținute în acest sens;

b) corespondența Mitropolie – Ministerul Cultelor căuta rezolvarea problemelor legate de schimbări de personal în componența corurilor, prezența la slujbe și la pregătirea din Conservator a cântăreților, petiții, recalamații, examene;

statele de plată ne oferă o informație importantă. De la *„duetele, terțetele și cvartetele”*(bărbătești) alcătuite din cântăreții de la biserici în jurul anilor 1865-1866, în 1876, corul

căpătase nuanțe de „*mixt*” prin prezența tenorilor, bașilor și vocilor de copii, care suplineau alto și sopran. Această organizare a corului cu voci de copii la alto și sopran, va persista până la 1895, când, G. Musicescu rupe „*zăgazurile*” instituției sinodale bisericești și introduce femeile la vocile de alto și sopran⁷.

---

⁷ Vezi articolul:***, *Corul Mitropoliei din Iași - o inovație*, în: „România musicală”, nr.11/1 iunie, 1895.